

Õiguskantsler

Edgar Savisaar
linnapea
Tallinna Linnavalitsus
lvpost@tallinnlv.ee

Teie nr
Õiguskantsler 20.11.2012 nr 7-5/111703/1205338

Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta Tallinna Linnavalitsuse tegevus

Austatud Edgar Savisaar

Teile teadaolevalt pöördus minu poole avaldaja, kellel oli tekkinud küsimus, kas Tallinna Linnavalitsus (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet) kohtleb invatransporditeenuse võimaldamisel raske ja sügava nägemispuudega isikuid ning ratastooli mitte kasutavaid liikumispuudega isikuid ratastooli kasutajatest põhjendamatult erinevalt ja kas avaldaja õigusi temale invatransporditeenuse võimaldamisel on rikutud. Sooviksin siinkohal Teid tänada hea koostöö eest minule teabe andmisel ning ühtlasi vabandan, et kõnealuses menetluses on minu seisukohavõtt sedavõrd pikalt viibinud.

Olles avaldusalust asja analüüsinud, leian, et Teie tegevuses nägemis- või liikumispuudega ratastooli mitte kasutavatele isikutele taksoteenuse/invabussiteenuse osutamisel vähemas mahus kui ratastoolikasutajatele taksoteenuse/invabussiteenuse osutamisel ja avaldajale invatransporditeenuse võimaldamisel ei esinenud õigusrikkumist.

Selleks, et puudega isikute osalemine ühiskonnaelus ja nende iseseisev toimetulek oleks veel enam tagatud, soovitan Teil siiski kaaluda taksoteenuse limiidi kasutamisel suurema paindlikkuse võimaldamist (nt aastalimiitide kehtestamine kuulimiitide asemel).¹ Selliselt oleks puudega isikul võimalik planeerida, mis ajahetkel ta erinevaid abimeetmeid enam kasutab, andes talle ühtlasi suurema vabaduse oma elu iseseisval korraldamisel. Abimeetmete kasutamisel paindlikkuse võimaldamisega täidetakse ka puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 20 alapunktis a toodud kohustust soodustada puuetega inimeste isiklikku liikumisvõimet nende endi valitud viisil

¹ Invabussiteenuse puhul on paindlikumat süsteemi vähemalt pilootprojektina 2011. aasta lõpus võimaldatud. Vt elektrooniliselt aadressil: <http://www.tallinnakoda.ee/index.php?3.1342.16.1>.

ja ajal. Olen ühtlasi seisukohal, et teenuse paindlikkuse loomisel ei tohiks takistuseks saada asutusesisesed, haldusest endast sõltuvad tegurid (nt omavalitsuse enda seatud raamatupidamislikud piirangud).

Palun Teil vastata mulle hiljemalt **01.03.2013**, kas ja mil viisil olete minu soovitus täitnud.

Järgnevalt käsitlen põhjuseid, miks ma eelnimetatud järeldustele jõudsin ja soovitus esitasin.

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Minu poole pöördunud avaldaja kirjutas, et Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet korraldab invatransporditeenust erinevatel alustel sõltuvalt sellest, kas teenuse saajaks on raske või sügava nägemispuudega isik, ratastooli mitte kasutatav liikumispuudega isik või ratastooli kasutaja. Neist viimastele võimaldab Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet invatransporditeenust ühes kuus kaheksa korda, kusjuures üks sõit võib kesta kuni 30 minutit (invabussiteenus). Seevastu esimesed saavad kasutada invatransporditeenust 32 euro eest kuus (taksoteenus) ehk umbes kolm korda, kui ühe sõidu kestuseks oleks 30 minutit. Seejuures peavad ratastooli kasutajad invatransporditeenuse eest maksma vähem kui raske või sügava nägemispuudega isikud ja ratastooli mitte kasutavad liikumispuudega isikud.

Avaldaja märkis, et on esitanud invatransporditeenuse mahu suurendamiseks vaid suulisi taotlusi ja need on tagasi lükatud põhjendusega, et raha teenuse taotletud mahus osutamiseks pole. Samuti ei olnud avaldaja sõnul Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet hinnanud tema vajadust invatransporditeenuse järele ega arvestanud tema enda hinnanguga, milline on tema vajadus kõnealuse teenuse järele. Samuti ei hinnatud tema ja tema pere võimalusi tasuda invatransporditeenuse eest. Lisaks olevat Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet avaldajale öelnud, et nägemispuudega isikutel pole invatransporditeenust suuremas mahus vaja, sest nägemispuudega isikutele osutatakse piisavas mahus isikliku abistaja teenust. Ühtlasi leidis avaldaja, et talle osutatav invatransporditeenus ei täida selle osutamise mahule seatud piirangute tõttu eesmärki, mis on teenusele seatud: parandada puuetega inimeste elukvaliteeti, avardada nende võimalusi ühiskonnas toimetulekuks ja võimaldada juurdepääs üldistele avalikele teenustele.

2. Pöördusin asjas selgituste saamiseks Tallinna Linnavalitsuse ja Tallinna Puuetega Inimeste Koja poole. Samuti sain teavet SA-lt Juht- ja Abikoorte Kool juhtkoorte kasutamise seotud võimaluste kohta, sh nende kasutamisest liikumisel lumisel ja külmal ajal.

3. Selgitasite, et Tallinnas reguleerib invatransporditeenuse osutamist Tallinna Linnavalitsuse 11.08.2010 korraldus nr 1215-k „Sotsiaalteenuste nõuded“. Selle järgi jagunevad vastava valdkonna teenused transporditeenuseks puudega isikule ja taksoteenuseks/invabussiteenuseks puudega isikule. Transporditeenus jaguneb eesmärgi järgi kolmeks: 1) regulaarveod haridus- ja hoolekandeaasutustesse, 2) eriveod ravile, taastusravile, rehabilitatsiooniteenusele, abivahendikeskustesse ning hoolekandeaasutusse, 3) regulaarveod töökohta. Taksoteenus/invabussiteenus jaguneb transpordivahendi järgi kaheks: 1) taksoteenust osutatakse spetsiaalselt kohandamata autodega (kuulimiit on 32 eurot) ning 2) invabussiteenust osutatakse tõstukiga varustatud väikebussidega (kuulimiit on 143,2 eurot). Taksoteenuse omaosalus on ¼ ühe sõidu arvest ning invabussiteenusel 0,6 eurot sõidualustustasu ja 0,1 eurot iga läbitud kilomeetri kohta. Omaosaluse määr on kõigil tarbijatel sama.

Märkisite oma kirjas, et nägemispuudega isikul on võimalik piisava kogemuse, juhtkoera või isikliku abistaja toel kasutada mistahes transpordivahendit, ratastooli kasutaja aga ei saa läbida kõrgete kõnniteeäärtega, treppidega jmt tänavaid ning paljudesse ühissõidukitesse ratastooliga sisenemine ei ole võimalik. Seetõttu on nimetatud sihtgruppide erinev kohtlemine invatransporditeenuse osutamisel õigustatud.

Lisasite, et avaldajale on tema taotluse alusel väljastatud magnetkaart soodustingimustel taksoteenuse kasutamiseks Tallinnas ning tal on õigus taksoteenusele sama kuulimiidi alusel kui teistel sama teenuse kasutajatel. Transporditeenuse regulatsiooni järgi ei hinnata taotleja vajadust ning teenust võimaldatakse taotlejale, kui talle on määratud puude raskusaste ning taotleja perearst või raviarst on kinnitanud teenuse vajadust. Teenuse saamine ei sõltu taotleja ega tema pere maksevõimest. Täiendavalt teavitasite, et avaldaja kasutas 2011. aastal alla 70 % talle võimaldatud limiidist.

Lisaks taksoteenusele sai avaldaja Teie vastuse järgi ühes kalendrikuus 40 tundi isikliku abistaja teenust, mida on võimalik kasutada ühissõidukitega sõitudeks, avaldaja kasutas juhtkoera ning sai igakuiselt juhtkoera tarbeks koeratoidu ostmiseks toetust 49,9 euro väärtuses.

4. Tallinna Puuetega Inimeste Koja esitatud andmete järgi kasutas avaldaja taksoteenust talle võimaldatud limiidi osas täielikult või peaaegu täielikult ära 2011. aasta veebruaris ja märtsis, mil olid lume- ja külmarohked ilmad.

II Õiguslik hinnang

5. Eespool esitatud asjaoludest johtuvalt on põhiküsimusteks, kas Tallinna Linnavalitsus (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet) kohtleb invatransporditeenuse võimaldamisel raske ja sügava nägemispuudega isikuid ning ratastooli mitte kasutavaid liikumispuudega isikuid ratastooli kasutajatest põhjendamatult erinevalt ja kas avaldaja õigusi temale invatransporditeenuse võimaldamisel on rikutud. Neile küsimusele vastamiseks selgitan kõigepealt puuetega inimeste õigusi põhiseadusest ja rahvusvahelise õiguse aktidest tulenevalt (punktid 6-8), toon lühidalt välja mõned nägemis- ja liikumispuudega inimeste liikumislake takistuste vähendamiseks mõeldud abimeetmed, sh seadusandja ettenähtud abimeetmed, ja sobivaima(te) meetme(te) valiku põhikriteeriumid (punktid 9-11) ning viimaks annan oma seisukoha Tallinna linna tegevuse kohta ratastooliga ja ratastoolita isikutele erinevas mahus invatransporditeenuse osutamisel ja avaldajale liikumislake takistuste vähendamiseks abi andmisel (punktid 13-23).

Põhiseaduslik taust

6. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) II peatükk sätestab põhiõigused, -vabadused ja -kohustused. Nende tagamise kohustus lasub PS § 14 järgi seadusandlikul, täidesaatval ja kohtuvõimul ning kohalikul omavalitsusel. PS § 28 lg 4 sätestab riigi ja kohalike omavalitsuste kohustuse tagada puuetega inimestele eriline hool. Selle sätte alusel tekib riigile ja kohalikele omavalitsusele kohustus rakendada meetmeid, et puuetega inimestel oleks faktiliselt võimalik oma põhiõigusi ja -vabadusi realiseerida ning -kohustusi täita. Riigi ja kohaliku omavalitsuse kohustuse ulatust

puuetega inimestele erilise hoole tagamisel aitavad sisustada muu hulgas Eestile siduvad rahvusvahelise õiguse aktid.²

7. Üheks peamiseks Eestile siduvaks sotsiaalseid õigusi reguleerivaks rahvusvaheliseks aktiks on parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta. Selle artikli 15 lõike 3 järgi tuleb selleks, et rakendada tulemuslikult puuetega inimeste õigust elada iseseisvalt, sotsiaalselt integreeruda ja võtta osa ühiskonna elust, lepinguosalistel riikidel edendada puuetega inimeste täielikku sotsiaalset integreerumist ning osavõttu ühiskondlikust elust meetmete abil, mille eesmärk on suhtlemis- ja liikumistakistuste ületamine ning muu hulgas transpordi kättesaadavaks tegemine. Sama tuleneb lapse õiguste konventsiooni artiklist 23.³ Täiendavalt on puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklites 9, 19 ja 20 rõhutatud riikide kohustust anda puuetega inimestele võimalus elada võimalikult iseseisvat elu ja osaleda ühiskonnas võrdväärselt teiste isikutega, pannes viidatud artiklites olulise rõhu ka transpordile (sealhulgas kui avalikule teenusele) juurdepääsetavusele ja puuetega inimeste iseseisvate liikumisvõimaluste loomisele. Seega täpsustab puuetega inimeste õiguste konventsioon oluliselt riigi kohustusi ning ühtlasi ka puuetega inimeste õigusi, sealhulgas õigust teha valikuid erinevate liikumisvõimaluste ja nende kasutamise aja osas.

8. Seega lasub riigil ja kohalikul omavalitsusel kohustus tegutseda aktiivselt, kõrvaldamaks puudest johtuvad ülemäärased liikumislilikud takistused, et võimaldada puuetega inimestel võrdselt teistega realiseerida oma põhiõigusi, sh elada võimalikult iseseisvalt ja osaleda ühiskonnaelus.

Selle kohustuse täitmisel tuleb riigil ja kohalikul omavalitsusel silmas pidada ka PS §-st 12 tulenevat võrdse kohtlemise põhimõtet, mille järgi ei või isikuid meelevaldselt erinevalt kohelda.

Nägemis- ja liikumispuudega isikute liikumislilike takistuste ületamine

9. Nägemis- ja liikumispuudega isikute liikumislilike takistuste ületamiseks on seadusandja näinud ette erinevaid meetmeid, muu hulgas

- ühistranspordiseaduses sõidusoodustusi puuetega inimestele, nende saatjale ja juhtkoerale ning võimaluse kohalikule omavalitsusele kehtestada täiendavaid sõidusoodustusi⁴
- sotsiaalhoolekande seaduses kohaliku omavalitsuse kohustuse korraldada invatransporti ja määrata vajadusel tugiisik või isiklik abistaja, samuti korraldada abi vajava puudega isiku toimetulek, lisaks hüvitatakse teatud tingimustel rehabilitatsiooniteenusele õigustatud isikule ja tema esindajale tehtud sõidukulud rehabilitatsiooniteenuse osutaja juurde sõitmiseks ning riik toetab puudega inimesi abivahendite soetamisel
- liikluseaduses sõidukijuhtide täiendavad kohustused pimedate isikute ja juhtkoerte suhtes ning puudega isikute või neid teenindava sõiduki juhi õigus parkimiskaardile, mis annab täiendavad võimalused parkimiseks ja peatumiseks

² Rahvusvahelise õiguse aktid panevad kohustused lepinguosalisele riigile, mis aga ei tähenda, et rahvusvahelise õiguse aktis toodud kohustused on alati keskvoimu kanda. Seda, kuidas konkreetse kohustuse täitmine on siseriiklikult jaotatud keskvoimu ja kohaliku voimu vahel, tuleb kindlaks teha siseriikliku õiguse alusel.

³ Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. 2007, lk 335. Kättesaadav elektrooniliselt aadressil:

http://www.unicef.org/publications/files/Implementation_Handbook_for_the_Convention_on_the_Rights_of_the_Child.pdf.

⁴ Näiteks Tallinna Linnavolikogu oli oma 18.11.2010. a määruse nr 52 „Tallinna ühistranspordis sõidu eest tasumise kord ja sõidupiletite hinnad” § 5 p-odega 3 ja 4 näinud ette tasuta sõidu õiguse sügava puudega 16-aastasele ja vanemale isikule ning tema saatjale ning sügava või raske nägemispuudega isikule ja tema saatjale. Samasisulised õigused on sätestatud ka Tallinna Linnavolikogu 14.06.2012.a määrusega nr 12 „Tallinna ühistranspordis sõidu eest tasumise kord ja sõidupiletite hinnad“.

- põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses kohaliku omavalitsuse kohustuse korraldada teatud juhtudel hariduslike erivajadustega õpilase transporti või hüvitada õpilase sõidukulud.

10. Lisaks punktis 9 viidatud õigusaktidega reguleeritud meetmetele on kohalikul omavalitsusel õigus SHS §-s 26 sätestatud eesmärgi saavutamiseks kasutada muid meetmeid – näiteks juht- või abikoera⁵ kasutamise võimaldamine/toetamine, ühissõidukites automaatsete peatuste teadustussüsteemide paigaldamine,⁶ trepiastmete märgistamine kontrastsetes toonides ning ühistranspordivahendite kohandamine liikumispuudega isikutele sobivaks.

11. Parema tulemuse saavutamiseks võib inimesele pakkuda samaaegselt erinevaid abistamise viise, mis koostoimes võivad eesmärgi täita efektiivsemalt kui üks meede eraldiseisvalt. Võttes arvesse erinevaid võimalusi nägemis- või liikumispuudega inimeste liikumislake takistuste vähendamiseks ja konkreetse isiku olukorda, võibki kohalik omavalitsus SHS § 26 lõike 1 eesmärgi – puuetega isikutele võrdsete võimaluste tagamine, nende aktiivne osalemine ühiskonnaelus ja iseseisev toimetulek – saavutamiseks vajadusel rakendada erinevaid SHS § 26 lõikes 1 nimetatud ja nimetamata meetmeid, võttes vajadusel teenuse eest SHS § 45 lg 1 alusel inimeselt endalt või tema perelt tasu. Milliseid meetmeid konkreetsetel juhtumil rakendada, tuleb hinnata ja kaaluda kohalikul omavalitsusel, võttes arvesse konkreetse isiku abivajadust (milleks vajab abi ja kui palju abi vajab ning kas tal või ta perel on raha abivajaduse rahuldamiseks) ning mis talle abivajaduse rahuldamiseks objektiivselt ja teatud juhtudel subjektiivselt (nt kui isik on koerte karvade vastu allergiline, võib tekkida küsimus, kas talle juhtkoera kasutamise võimaluse pakkumine on subjektiivselt kõige sobivam lahendus) sobib. Selleks tuleb inimene üldjuhul ära kuulata (SHS § 31) ja arvestada tema tahet (SHS § 32).

12. Punktides 6-11 toodust võib järeldada, et a) riigil ja kohalikul omavalitsusel lasub kohustus tegutseda aktiivselt puuetega inimestele nende põhiseaduslike vabaduste ja õiguste tagamisel b) kohalikul omavalitsusel on puuetega inimestele teiste inimestega võrdsete võimaluste tagamiseks, nende aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus ja iseseisevaks toimetulekuks SHS §-s 26 nimetatud meetmete rakendamise kohustus lähtuvalt konkreetse isiku abivajadusest, arvestades sealjuures vajadusel isiku ja tema perekonna rahalisi võimalusi ning c) nii riiklikul kui kohalikul tasandil (Tallinn) on ette nähtud erinevaid meetmeid nägemispuudega isikute liikumislake takistuste vähendamiseks.

Tallinna linna tegevus avaldajale liikumislake takistuste vähendamiseks vajadustele vastava abi osutamisel

13. Nagu eelnevalt märgitud, on vaja leida vastus küsimusele, kas Tallinn on avaldajale invatransporditeenuse võimaldamisel rikkunud tema õigusi ja kohelnud nägemispuudega isikuid ja ratastooli mitte kasutavaid liikumispuudega isikuid põhjendamatult erinevalt ratastoolikasutajatest. Eelkõige nägi avaldaja, et probleem liikumisega tõusetub talvel, kui maamärgid, mida nägemispuudega isikud orienteerumiseks kasutavad, mattuvad lume alla.

14. Tallinnas on taksoteenuse ja invabussiteenuse piirimiidid kuus erinevad ning neist esimese puhul saab poole tunniseid sõite teha umbes kolm, invabussiteenusel on aga arvestatud kaheksa

⁵ Info abikoerte kohta kättesaadav elektrooniliselt aadressil: http://www.abikoer.ee/?page_id=7.

⁶ Erinevaid meetmeid, mis lihtsustaksid nägemispuudega inimeste liikumist, on käsitletud Maailma Pimedate Ühingu poolt puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikkel 9 kohta käiva teemapäeva raames. Dokument on kättesaadav elektrooniliselt aadressil: http://www2.ohchr.org/SPdocs/CRPD/DGD7102010/submissions/WBU_I.doc. World Blind Union. CRPD Monitoring Committee General Day of discussion. Article 9 – Accessibility. 21.09.2010.

pooltunnise sõiduga kuus.⁷ Seega võimaldatakse Tallinnas taksoteenust vähemas mahus kui invabussiteenust. Erinevad on ka nimetatud teenuste omaosalused.

15. Võrreldavateks gruppideks tuleks avaldusaluses asjas pidada nägemis- või liikumispuudega ratastooli mitte kasutavaid isikuid⁸ ning nägemis- või liikumispuudega ratastooli kasutavaid isikuid. Viidatud gruppide puhul on sarnaseks tunnuseks see, et neil esinevad puudest tingitult liikumisel teatud takistused ning nad vajavad liikumisel abi. Viidatud gruppide puhul võivad aga liikumisel esinevad takistused⁹ olla isesugused ning sellest tulenevalt võivad nende ületamise meetmed erineda, samuti võib seetõttu nende osutamise maht ja omaosaluski varieeruda.

16. Puuetega inimestele sotsiaalteenuste ja muu abi osutamisel tuleb esmajoones silmas pidada seda, et nad saaks piisavalt abi teiste inimestega võrdsete võimaluste omamiseks, aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus ja iseseisvaks toimetulekuks. Selle eesmärgi saavutamiseks on teatud minimaalne hulk meetmeid SHS § 26 lõikes 1 loetletud, kuid kohalik omavalitsus võib viidatud eesmärgi saavutamiseks ja isiku abivajaduse katmiseks kasutada ka muid meetmeid.¹⁰

17. Kuigi puuetega inimestele tuleb abi andes lähtuda nende konkreetsetest vajadustest, ei tähenda see, et iga meetme võimaldamisel tuleb kindlasti nende abivajadust kohalikul omavalitsusel hinnata. Abivajadust võib ka eeldada. Sarnaselt on Tallinn toimunud invatransporditeenuse võimaldamisel.

Tallinna selgitustest nähtuvalt ei hinnata linna korraldatava taksoteenuse/invabussiteenuse puhul teenuse taotlejate vajadusi spetsiaalselt. Seega on Tallinna taksoteenusel/invabussiteenusel nn universaalse sotsiaalteenuse tunnused. Võib öelda, et Tallinna võimaldatav taksoteenus/invabussiteenus katab ära teatud kindlaksmääratud tasemel liikumislake takistuste ületamiseks abi vajava nägemis- või liikumispuudega isiku abivajaduse. Sealjuures on Tallinn leidnud, et ratastoolikasutajatel on liikumislake takistuste ületamiseks vajalik linnapoolne toetus suuremas mahus, kuna ratastoolikasutajatel on võrreldes ratastooli mitte kasutava nägemispuudega isikuga liikumisel ja ühissõidukite kasutamisel enam takistusi. Seega on Tallinn järeldanud, et nägemis- või liikumispuudega ratastooli mitte kasutava isiku puhul on Tallinnas esinevatest liikumislake takistustest lähtuvalt vajalik osutada taksoteenust 32 euro eest kuus, ratastoolikasutajatel aga 143,2 euro eest kuus.

18. Olen seisukohal, et kõnealuste sihtgruppide puhul võib olla nn universaalteenusena taksoteenuse/invabussiteenuse võimaldamisel mahu erinevus põhjendatud, lähtudes näiteks eeldusest, et ratastooli kasutavatel inimestel on võrreldes nägemispuudega ratastooli mitte kasutavate inimestega Tallinnas liikumine ja ühistranspordi kasutamine üldjuhul enam takistatud.

19. Nagu ma aga juba eelnevalt märkisin, omab eelkõige tähtsust see, et puudega isiku abivajadus saaks lõppastmes kaetud, kasutades vajadusel erinevaid meetmeid kogumis. Kui puudega isikul on liikumislake takistusi sellisel määral, et universaalses mahus taksoteenus/invabussiteenus ja muud

⁷ Märkida tuleb aga, et invabussiteenuse kasutamise arvestus toimub poole või ühe tunni kaupa, taksoteenusel sellised piirangud puuduvad. Nii on nt avaldaja kasutanud 2011. aastal taksoteenust viiel erineval kuul viiel korral.

⁸ Ebatõpne oleks võrrelda siinkohal nägemispuudega isikuid ja ratastooli mitte kasutavaid isikuid, kuna ka nägemispuudega isikul võib olla kasutamiseks ratastool. Seepärast on korrektsem hinnata erinevaid avalduses märgitud grupe lähtuvalt sellest, kas nad kasutavad ratastooli või mitte.

⁹ Näiteks kui ratastooliga liikuvale isikule võib äärekivide olemasolu osutada takistuseks liikumisel, siis nägemispuudega isiku puhul võib äärekivi puudumine osutada takistuseks.

¹⁰ Näiteks kui kohalik omavalitsus on kohandanud ühissõidukid ja tänavad nägemispuudega inimeste vajadusi silmas pidades ning konkreetse inimese vajaduste katmiseks SHS §-s 26 sätestatud eesmärgist tulenevalt sellest piisab, ei pea kohalik omavalitsus muid meetmeid tolele inimesele pakkuma.

universaalsed meetmed seda ei kata, tuleb isiku abivajaduse katmiseks osutada täiendavaid abimeetmeid, millega on võimalik saavutada sama eesmärki, või suurendada isiku vajadusest lähtuvalt taksoteenuse/invabussiteenuse mahtu. Asjaolu, et Tallinn osutab erinevaid abimeetmeid liikumistakistuste ületamiseks, näitab avaldajale võimaldatavate erinevate meetmete hulk (vt ka punkt 23).

20. Abi andmisel tuleb kohalikul omavalitsusel arvestada, et liikumislake takistuste hulk võib olla kuude lõikes erinev, nagu on välja toonud ka avaldaja, viidates maamärkide kadumisele lumisel ajal. Seega ilmastikuolude halvenedes ja muude abimeetmete kasutamise võimaluste ammendumisel või ebapiisavuse korral (nt on isiklik abistaja haigestunud või on ilm nii külm, et juhtkoera kasutamine oleks ebamõistlik) võib isiku vajadus täiendavate abimeetmete või temale juba pakutavate abimeetmete (nt taksoteenuse) mahu järele suurened. Sellega tuleks Tallinnal nägemispuudega ratastooli mittekasutatavale isikule abi andmisel arvestada.

21. Abimeetmete ammendumist teatud ajaperioodil võib aidata ületada see, kui pakutavaid universaalseid abimeetmeid saaks kasutada paindlikumalt. Üheks alternatiiviks võiks olla osutatavate teenuste kuulimiitide kasutamise asemel aastalimiitide kasutamise võimaldamine. Selliselt oleks nägemispuudega isikul võimalik planeerida, mis ajahetkel ta erinevaid abimeetmeid enam kasutab, andes talle ühtlasi suurema vabaduse oma elu iseseisval korraldamisel. Abimeetmete kasutamisel paindlikkuse võimaldamisega täidetak ka puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 20 alapunktis a toodud kohustust soodustada puuetega inimeste isiklikku liikumisvõimet nende endi valitud viisil ja ajal. Olen ühtlasi seisukohal, et teenuse paindlikkuse loomisel ei tohiks takistuseks saada asutusesisesed, haldusest endast sõltuvad tegurid (nt omavalitsuse enda seatud raamatupidamislikud piirangud).

22. Sarnaselt osutatavate meetmete mahule võib minu hinnangul erineda kõnealuste sihtgruppide puhul makstav ühetaoline omaosalus, kui selle kehtestamisel on lähtutud SHS § 45 lõike 1 järgi teenuse mahust ja maksumusest. Kõikidele abivajajatele ühetaolise omaosaluse kehtestamisel tuleb aga arvestada lisaks kolmanda SHS § 45 lõikes 1 sätestatud tingimusega – kas teenust saaval isikul ja tema perekonnal on võimalik nende majanduslikku olukorda arvestades omaosalust ühetaolises määras tasuda. Kui isiku ja tema perekonna majanduslik olukord ei võimalda teistega sama suurt panust anda, tuleb sõltuvalt olukorrast seda vähendada või üldse mitte nõuda.

23. Minule esitatud andmetest nähtub, et Tallinn osutas avaldajale 2011. aastal järgnevaid liikumistakistuste ületamist toetavaid abimeetmeid:

- 1) toetasite avaldajat juhtkoerale toidu ostmisel 49,9 euro eest kuus,
- 2) võimaldasite avaldajate igakuiselt taksoteenust 32 euro eest kuus (omaosalus sellest ¼ ulatuses);
- 3) avaldajal oli võimalik kasutada igas kuus isikliku abistaja teenust 40 tunni ulatuses,
- 4) avaldajal oli võimalik tasuta sõita Tallinna ühissõidukites.

Lisaks oli avaldajal võimalik kasutada kolmanda isiku poolt antud juhtkoera, kelle appi võtmine peaks toetama suurel määral nägemispuudega isiku liikumist, sh ka lumisel ajal.¹¹

Võttes arvesse avaldaja kasutuses olevaid erinevaid abimeetmeid ja asjaolu, et puudega isikule tuleb tema iseseisvaks toimetulekuks, aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus ja teiste inimestega võrdsete võimaluste tagamiseks anda piisavalt abi, ei ole mul alust arvata, et avaldajale osutatavad abimeetmed kogumis üldjuhul ei täida SHS §-s 26 sätestatud eesmärki. Kui aga tekivad juhud, mil

¹¹ SA Juht- ja Abikoerte Kooli kodulehel olev teave juhtkoera oskuste kohta. Kättesaadav elektrooniliselt aadressil: <http://www.juhtkoer.ee/koerad/juhtkoer/oskused>.

avaldatale osutatavad meetmed (mingil ajahetkel) ei ole piisavad, tuleks kohalikul omavalitsusel avaldatale pakutavate abimeetmete piisavus üle vaadata.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder